

Nasjonale minoriteter i Norge

c/o Birger Nesholen
fsk338@gmail.com

15. august 2019

Til
Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD)

Høringssvar - forslag til forskrift for tilskudd til romanifolket/taterne

Nasjonale minoriteter i Norge viser til forslag til forskrift for tilskudd til romanifolket/taterne i høringsbrev av 21. mai i år.

Nasjonale minoriteter i Norge er et nettverk under oppbygging for de nasjonale minoritetene her i landet.

I samsvar med Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter har myndighetene anerkjent fem nasjonale minoriteter i Norge: skogfinner, kvener, jøder, rom/sigøynere og romanifolk/tatere, jf St.meld. nr. 15 (2000-2001). (Samene har status som urfolk, ikke nasjonal minoritet.)

I tillegg til de føringene som følger av rammekonvensjonen er også minoritetsspråkpakten (Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk) et sentralt rammeverk for myndighetenes politikk overfor de nasjonale minoritetene. Kvensk, romanes (romfolket/sigøynere), romani (romanifolket/taterne) og samisk er minoritetsspråk som skal hensyntas i politikken overfor disse minoritetene.

De nasjonale minoritetene utgjør en viktig del av det mangfoldet som det norske samfunnet og myndigheter så gjerne fremhever her i landet, men også overfor resten av verden.

Forvaltningen av tilskuddsordningen til romanifolket/taterne

Nasjonale minoriteter i Norge vil gi uttrykk for at en av de sentrale føringene som gis i rammekonvensjonen og språkpakten er at myndighetene skal sikre de nasjonale minoritetenes innflytelse og medvirkning i spørsmål som særlig angår dem. Selv om disse internasjonale avtalene ikke er implementert i norsk lovverk, innebærer disse forpliktelser som må følges opp.

Nasjonale minoriteter i Norge vil påpeke at en sentral mangel med det forslaget som KMD har presentert, er at de internasjonale forpliktelsene som myndighetene har overfor de nasjonale minoritetene, ikke drøftes eller hensyntas.

Et annet sentralt forhold er at **de nye forskriftene på permanent basis fratar romanifolket/taterne forvaltningen av sin egen kollektive erstatning**. Den manglende drøftelsen av om den nye tilskuddsordningen samsvarer med de internasjonale forpliktelsene er mer enn påfallende. Det forhold at det ikke nevnes at forslaget til den nye tilskuddsordningen på permanent basis fratar minoriteten selv forvaltningen av denne, fører også til at

høringsinstansene mangler viktige premisser for å kunne uttale seg med tilstrekkelig grad av sikkerhet og med et ønskelig helhetssyn.

Den tidligere tilskuddsordningen angående den kollektive erstatningen var forvaltet av Stiftelsen romanifolkets/taternes kulturfond (også kjent som RT-fondet). KMD foreslo i revidert nasjonalbudsjett i 2017 å frata Stiftelsen forvaltningen med uttrykkelig henvisning til Stiftelsestilsynets rapport og vedtak angående Stiftelsen. Det er fra flere høringsinstanser allerede påpekt at det hadde vært naturlig å avvende den allerede iverksatte tilbakeholdelsen av tilskuddene til Stiftelsen, inntil klagebehandling av Stiftelsestilsynets vedtak – som allerede var i gang – var ferdig, før man tok endelig stilling til en slik alvorlig og dyptgripende endring som å frata romanifolket/taterne forvaltningen av sin egen erstatning.

Det fremstår også underlig at KMD nå i høringsrunden angående tilskuddsordningen ikke nevner at klagebehandlingen førte til at samtlige av de alvorlige anklagene som var rettet mot den tidligere forvaltningsmodellen og som Stiftelsestilsynet bygget på, ble avvist. Klagenemnda avviste anklagene mot Stiftelsen og styremedlemmene i stiftelsen både fordi de bygget på feil fakta og fordi de bygget på uriktig rettsforståelse.

Nasjonale minoriteter i Norge viser i den forbindelse til høringsuttalelser der det henvises til at myndighetene i en rettssak som et styremedlem i Stiftelsen reiste mot Staten på grunn av Stiftelsestilsynets vedtak, valgte å *ikke* forsvare anklagene mot, eller bestride «frifinnelsen» av Stiftelsen. Nedre Romerike tingrett uttalte «*videre finner retten at det er klart at [styremedlemmet] hadde vunnet saken. Det vises til fremlagt dokumentasjon, Stiftelsesklagenemndas vurdering og at det fra statens side ikke er fremført påstandsgrunnlag eller fremlagt dokumentasjon som skulle tilsi noe annet.*»

Nasjonale minoriteter i Norge kan ikke se at det er fremlagt noen opplysninger som underbygger at den «mistillit» som var mot den tidligere forvaltningsmodellen, skulle ha relevans i dag. Det har vært fremført kritikk av at nivået på administrasjonskostnadene ved den tidligere ordningen var svært høye. Det kan i så måte være interessant at høringsinstanser fra minoriteten selv påpeker at KMD i sitt forslag til statsbudsjett for 2019, jf kap 567 post 25, legger opp til at det skal brukes mer penger på å administrere den nye ordningen underlagt Kulturrådet, enn det Stiftelsen selv brukte det siste året med tildelingsrunder etter den gamle ordningen. Det fremstår derfor merkelig at KMD fremdeles ønsker å frata minoriteten styringen av tilskuddsordningen.

Det fremstår svært umusikalsk at romanifolket/taterne, etter de store lidelser og tap av språk og kultur som er påført av storsamfunnet gjennom mange generasjoner, nå på nytt skal oppleve å bli umyndiggjort ved at storsamfunnet ikke tiltror romanifolket/taterne å forvalte sin egen erstatning.

Nasjonale minoriteter i Norge mener derfor at romanifolket/taterne selv må få styre forvaltningen av sin egen kollektive erstatning.

Merknader til forskriften §§ 1, 4 og 7

Nasjonale minoriteter i Norge viser til Stortingets forutsetninger for erstatningen i Innst. S. 250 (2003-2004), jf. St.prp. 63 (2003-2004):

"Regjeringen legger vekt på å finne en løsning som kan framstå som en tilfredsstillende kollektiv oppreisning for de overgrep som romanifolket/taterne er blitt utsatt for. Det foreslås derfor at det opprettes et fond på 75 mill. kroner til et romanifolkets fond.

Opprettelsen av et romanifolkets fond vil være i tråd med St.meld. nr. 15 (2000-2001) Nasjonale minoriteter i Norge - Om statleg politikk overfor jødar, kvener, rom, romanifolket og skogfinnar. Dette er også i overensstemmelse med art. 15 i Europarådets rammekonvensjon hvor det slått fast at myndighetene skal skape de forutsetninger som er nødvendig for at personer som tilhører nasjonale minoriteter sikres effektiv deltakelse i det kulturelle, sosiale og økonomiske liv og i offentlige anliggende, særlig de som berører dem.

*Den årlige avkastningen fra fondet skal disponeres i etterfølgende budsjettår til tiltak og aktiviteter som fremmer bevaring og utvikling av romanifolkets/taternes kultur, språk og historie, **til drift av et sekretariat/rådgivningssenter som kan tilby juridisk og annen bistand til tater som trenger det og til eventuelt annet arbeid/prosjekter i regi av romanifolket selv.**"*

Nasjonale minoriteter i Norge viser til at flere av de nasjonale minoritetene har fått egne (kompetanse)sentre tilpasset minoritetens ønsker og behov. Det er nå bare skogfinnene og romanifolket/taterne som ikke har eget slikt senter. Det har vært kjent at romanifolket/taterne nærmest unisont har ønsket seg et senter. Et slikt ønske var allerede fremme under forannevnte Stortingsbehandling i 2004. Det er underlig at forskriftene ikke er tilpasset et slikt ønske og behov.

Det må derfor presiseres i **§ 4. Hva kan det søkes midler til?** at drift av kompetansesenter faller inn under ordningen. Forslagets forbud i § 7 mot tilskudd til "*den ordinære driften hos søkeren*" og tidsbegrensningen som ligger i at "*prosjektet skal være gjennomført innen ett år*" (jf. § 7 1. avsnitt) vil være alvorlige hindre for å realisere formålet, jf. forslagets § 1 og spesielt ønsket om et kompetansesenter.

Nasjonale minoriteter i Norge mener med henvisning til rammekonvensjonen og språkpakten at det er avgjørende at tilskuddsordningen sikrer romanifolket/taterne eierskap til hvordan romanifolkets/taternes historie og kultur dokumenteres, utvikles og formidles. Det må derfor også presiseres i § 4 at tiltak som romanifolket/taterne selv initierer og/eller gjennomfører, skal prioriteres.

Alle minoritetene som samarbeider om oppbygging av nettverket *Nasjonale minoriteter i Norge* støtter innholdet i denne høringsuttalelsen. Flere av organisasjonene sender i tillegg egen uttalelse.

Med vennlig hilsen

Birger Nesholen